

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی
دانشکده علوم تغذیه و صنایع غذایی

شیوه نامه توسعه آموزش

دفتر توسعه آموزش

تابستان ۱۴۰۵

مقدمه

امروزه توسعه آموزش یکی از ارکان اصلی ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها محسوب می‌شود. تغییرات سریع در علوم تغذیه، صنایع غذایی، فناوری‌های آموزشی و نیازهای نظام سلامت، ضرورت بازنگری مستمر در روش‌های آموزش را آشکار ساخته است. آموزش صرفاً انتقال دانش نیست، بلکه فرآیندی برای پرورش توانایی حل مسئله، تفکر انتقادی، تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد و کسب شایستگی‌های حرفه‌ای است.

این شیوه‌نامه با هدف ایجاد چارچوبی منسجم برای برنامه‌ریزی، اجرا، ارزیابی و بهبود مستمر فعالیت‌های آموزشی در دانشکده علوم تغذیه و صنایع غذایی تدوین شده است.

تعریف توسعه آموزش

توسعه آموزش یکی از عوامل ارتقاء کیفیت در نظام‌های آموزشی و فرآیند نظام‌مند طراحی، اجرا، ارزیابی و بهبود مستمر برنامه‌های آموزشی با استفاده از شواهد علمی، فناوری‌های نوین، نیازهای جامعه و استانداردهای بین‌المللی، به منظور ارتقای کیفیت یادگیری دانشجویان و توانمندسازی اعضای هیئت علمی است. از آنجا که توسعه آموزش تحت تأثیر عواملی مانند ویژگی‌های فراگیر، مقطع تحصیلی، محتوا و امکانات موجود می‌باشد، همواره باید تلاش نمود تا بهترین رویکردها مورد استفاده قرار گیرند و یا ابداع شود.

اهداف توسعه آموزش

- ارتقای کیفیت آموزش
- تربیت دانش‌آموختگان توانمند
- به روزرسانی شیوه‌های آموزش در جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه
- ارتقای جایگاه آموزشی دانشکده
- افزایش رضایت دانشجویان
- توسعه نوآوری آموزشی
- آموزش مبتنی بر حل مسئله
- تقویت آموزش عملی با هدف مهارت‌اندوزی دانشجویان
- ارتقای سواد پژوهشی و ایجاد انگیزه برای انجام پژوهش
- توسعه آموزش الکترونیک
- توانمندسازی اعضای هیئت علمی

- افزایش همکاری بین گروه‌های آموزشی

فراگیران در دانشکده علوم تغذیه و صنایع غذایی:

دانشجویان مقاطع کارشناسی علوم تغذیه، کارشناسی ارشد علوم تغذیه و تغذیه جامعه، دکترای رشته سیاست گذاری غذا و تغذیه و علوم تغذیه می باشند.

سرفصل‌های توسعه آموزش شامل موارد زیر است:

- بازنگری برنامه درسی
- به کارگیری روش‌های فعال تدریس
- آموزش مبتنی بر شایستگی (Competency-based Education)
- آموزش بین‌رشته‌ای
- استفاده از فناوری‌های نوین
- ارتقای مهارت‌های بالینی و حرفه‌ای دانشجویان
- آموزش مبتنی بر پژوهش

ارزشیابی فرآیند توسعه آموزش

بی شک هدف از اجرای شیوه‌نامه توسعه آموزش، ارتقا کیفیت تدریس اعضای هیات علمی و بهره بردن دانشجویان از آن است به طوریکه بتواند موجب دستیابی به اهداف آموزشی تعیین شده گردد. شناسایی کیفیت مورد انتظار تدریس با استفاده از روش‌های نوین آموزشی از دو طریق امکان پذیر است:

- ارزشیابی کیفیت عملکرد آموزشی مدرسین گروه‌های آموزشی
- ارزشیابی میزان دستیابی به اهداف آموزشی توسط دانشجویان

ارزشیابی کیفیت عملکرد آموزشی مدرسین گروه

۱- برنامه‌ریزی آموزشی

- بازنگری سرفصل‌های تدریس با استفاده از منابع جدید
- نیازسنجی آموزشی
- هم‌راستا کردن آموزش با نیازهای جامعه

۲- توانمندسازی اعضای هیئت علمی

با برگزاری کارگاه‌های:

- طراحی آموزشی
- روش‌های نوین ارزشیابی
- روش‌های نوین تدریس
- آموزش الکترونیک
- هوش مصنوعی در آموزش

۳- توسعه روش‌های تدریس

- Case-based Learning (CBL) – یادگیری مبتنی بر مورد (مطالعه موردی):
رویکردی آموزشی است که در آن یادگیرندگان از طریق تحلیل و بحث درباره موقعیت‌ها یا مسائل واقعی یا شبیه‌سازی‌شده، دانش نظری را در حل مسائل عملی به کار می‌گیرند و مهارت‌های استدلال بالینی، تصمیم‌گیری و تفکر انتقادی را تقویت می‌کنند.
- Team-based Learning (TBL) – یادگیری مبتنی بر تیم:
یک روش آموزشی ساختاریافته است که در آن دانشجویان پس از مطالعه فردی، در قالب تیم‌های کوچک و پایدار به حل مسائل و انجام فعالیت‌های کاربردی می‌پردازند. این رویکرد با تأکید بر مسئولیت‌پذیری فردی و همکاری گروهی، یادگیری عمیق و مهارت‌های کار تیمی را ارتقا می‌دهد.
- Flipped Classroom – کلاس درس معکوس:
الگویی آموزشی است که در آن یادگیری محتوای پایه پیش از حضور در کلاس (از طریق ویدئو، متن یا سایر منابع آموزشی) انجام می‌شود و زمان کلاس به فعالیت‌های تعاملی، بحث، حل مسئله و کاربرد مفاهیم اختصاص می‌یابد.
- Journal Club – ژورنال کلاب (باشگاه مقاله):
روشی آموزشی و پژوهشی است که در آن شرکت‌کنندگان به صورت منظم مقالات علمی منتخب را ارائه، نقد و تحلیل می‌کنند تا مهارت‌های ارزیابی انتقادی شواهد، آشنایی با پژوهش‌های روز و کاربرد نتایج پژوهش را توسعه دهند.
- آموزش مهارت‌های عملی

۴- توسعه آموزش مجازی

- تولید محتوای الکترونیکی
- فیلم‌های آموزشی
- آزمون آنلاین

- کلاس‌های تعاملی

ارزشیابی میزان دستیابی به اهداف آموزشی توسط دانشجویان شامل:

- رضایت دانشجویان از روشهای تدریس فعلی
- کیفیت تدریس اساتید
- درصد استفاده از روش‌های فعال
- تعداد کارگاه‌های آموزشی
- تعداد طرح‌های دانش پژوهی
- میزان تولید محتوای الکترونیک
- کیفیت ارزشیابی دانشجویان

اولویتهای آموزشی

با گسترش آموزش‌های مجازی، ترکیبی و پلتفرمی، دیگر نمی‌توان از یک الگوی ثابت برای ارزیابی کیفیت تدریس استفاده کرد و لازم است ابزارهای ارزیابی متناسب با هر شیوه آموزشی طراحی شوند

۱- هوشمندسازی آموزش: مهم‌ترین اولویت حوزه آموزش

- توسعه تحول آموزشی که یکی از مهم‌ترین محورهای آن، بهره‌گیری از فناوری‌های نو ظهور و هوش مصنوعی در آموزش است

- برگزاری دوره‌های آموزشی برای استادان، به‌ویژه اعضای هیأت علمی تازه استخدام، با محوریت فناوری‌های نوین آموزشی که از مرحله جذب اعضای هیأت علمی باید به آن توجه شود

۲- بازنگری آئین‌نامه‌ها و حرکت به سوی تحول آموزشی

۳- آموزش پلتفرمی: در مسیر تبدیل شدن به هاب ملی

- ارائه برخی دروس پرمخاطب، به‌ویژه دروس عمومی و پایه، به صورت پلتفرمی مثلاً درس زبان عمومی

۴- حرکت به سمت دانشگاه نسل پنجم

مستلزم عبور از رویکردهای سنتی، افزایش انعطاف آیین‌نامه‌ها و پذیرش شیوه‌های نوین آموزش است

۵- پیشنهاد طرح‌های دانش‌پژوهی (Educational Scholarship)

شامل ارائه ایده‌ها و پروپوزال‌های علمی در حوزه آموزش است که با هدف بررسی، طراحی، ارزیابی یا بهبود فرایندهای آموزشی، برنامه‌های درسی، روش‌های تدریس، ارزشیابی و سایر ابعاد آموزش دانشگاهی تدوین می‌شوند. این طرح‌ها زمینه تولید شواهد، نوآوری آموزشی و ارتقای کیفیت آموزش در دانشگاه را فراهم می‌سازند.

جمع بندی

توسعه آموزش فرایندی مستمر، مبتنی بر شواهد و نیازهای جامعه است که با مشارکت اعضای هیئت علمی، دانشجویان و مدیران آموزشی محقق می‌شود. در دانشکده علوم تغذیه و صنایع غذایی، این فرایند باید بر آموزش مبتنی بر شایستگی، یادگیری فعال، فناوری‌های نوین، همکاری با صنعت و پژوهش‌های آموزشی متمرکز باشد تا کیفیت آموزش و توانمندی فارغ‌التحصیلان ارتقا یابد.